VAPAUSSODAN PERINTÖ

4/2016 75. numero

Julkaisija Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry.

ISSN 2242-7597

Toimitus ja taitto Nina Schleifer ja Jyrki Uutela
Sähköposti: vapaussota.helsinki@gmail.com

Paino Kopio Niini Oy, Helsinki

Kansikuva Muistotaulu Sortavalan Seurahuoneella
- Valok. teoksesta Suomen vapaussota kuvissa I, Otava 1934

Aineisto Vapaussodan Perintö -lehden ilmestymisaikataulu:

Nro	Aineistopäivä	Julkaisupäivä	Toimittajat
1	30.1.2017	13.2.2017	Ojala & Langinmaa
2	27.3.2017	10.4.2017	Schleifer & Uutela
3	18.8.2017	2.9.2017	Ojala & Langinmaa
4	23.10.2017	6.11.2017	Schleifer & Uutela

Seuraavaan lehteen tuleva aineisto pyydetään toimittamaan aineistopäivään mennessä osoitteella Uolevi Langinmaa, ubu@elisanet.fi

Lehtiarkisto Yhdistyksen lehdet ovat nähtävillä myös internet-osoitteessa www.vapaussodanperintö.fi

SISÄLLYSLUETTELO

Palveluspaikalta: Kansanvalistusta 3
Syysretki Salon Itsenäisyyden museoon 6
Suomensyöjä Otto Wille Kuusinen 10
Yleiskatsaus Suomen vapaussotaan 14
Margaretha Berghell 95 vuotta 19
VHSPY:n syyskokous 2016 20
Toimintasuunnitelma vuodelle 2017 (26. toimintavuosi) 22
Yhteistyökumppaneiden tiedotteita
Akateemisen Karjala-Seuran 95-vuotissymposium 24
Akateemisen Karjala-Seuran kevään 2017 kuukausiesitelmät 25
Sotilasperinteen näyttely Nurmijärvellä: Vapaaehtoinen maanpuolustus Suomessa 1918-1945 25
Vapaussoturi ja Väinö Valve -kunniamitali 25
Kutsu Tammisunnuntain juhlaan 26
Hallituksen yhteystiedot 27
Varainhoitaja tiedottaa: jäsenmaksu vuodelle 2017 27
Tulevaa ohjelmaa 28

KANSANVALISTUSTA

Vuonna 1920 tiedettiin, mistä vuonna 1918 oli ollut kyse, ja se uskallettiin myös kertoa koko kansalle. Tätä kuvastaa lehtemme kansikuvassa oleva muistotaulu Sortavalan Seurahuoneella: *"Tämä rohkea teko oli vapaussodan ensimmäinen julkinen taisteluote venäläisten sortovallan karkottamiseksi isänmaastamme"*.

1930-luvullakaan totuutta ei kaihdettu. Julkaisemme tässä lehdessä J.O. Hannulan tekemän valistuneen yleiskatsauksen Suomen vapaussotaan vuodelta 1933. Hannula päättää kirjoituksensa: *"Vapaussota oli siten päättynyt. Vihattu, vuosisatainen sortaja oli karkotettu maasta, ja ryssien villitsemät kansalaisemme, punaiset, olivat saaneet taipua itsenäistyneen, valkoisen Suomen tahtoon."*

Hävityn jatkosodan jälkeen - poliittisista syistä - kansalaisten käsityksiä on alettu tarkoituksella hämärtää. Yhteiskunnassamme on konsensushengessä hyväksytty ainoaksi oikeaksi nimitykseksi sisällissota, joka ikävällä tavalla vääristää todellisia tapahtumia.

Olemme lähiaikoina käyneet kahdessa kansanvalistusta jakavassa museossa: Militaria-museossa Hämeenlinnassa ja Lenin-museossa Tampereella. Olemme hämmentyneitä. Ennakko-odotustemme mukaan Militaria-museossa olisi vapaussotaa pitänyt käsitellä totuudenmukaisesti, ja Lenin-museolta odotimme poliittista paatosta ja totuuden vääristelyä. Mutta kuinka onkaan?

Militaria-museo julistaa mm.: *"Työväen vallankumoukselle oli kuitenkin myös kotimaisia sytykkeitä. Yhteiskunnalliset jännitteet johtivat radikalisoitumiseen ja lopulta aseelliseen toimintaan."* Onpa aikamoinen yksinkertaistus! Jopa Lenin-museossa kerrotaan tarkemmin vallankumousyrityksen taustoista: *"Vuonna 1917 Suomessa esiintyi runsaasti levottomuuksia. Linnoitustöiden päättyminen oli aiheuttanut joukkotyöttömyyden. Viljantuonti Venäjältä romahti, mikä synnytti elintarvikepulan ja mustan pörssin kaupan. Hallitus otti käyttöön säännöstelyn, mikä kiristi tuottajien ja kuluttajien tunteita. Työläiset organisoivat satoja lakkoja, joissa vaadittiin kahdeksan tunnin työpäivää ja parempia palkkoja. Suomalaisen sotaväen ja järjestysvallan puuttuminen, venäläisten joukkojen läsnäolo sekä saksalaisten maihinnousun odotus kannustivat suomalaisia vapaaehtoisten työväenkaartien ja suojeluskuntien perustamiseen. Viranomaisten voimattomuus ja nälkiintyvän väestön levottomuus muodostivat poliittisesti räjähdysalttiin yhdistelmän."*

Militaria-museo on myös unohtanut täysin bolshevikkiagenttien vuonna 1905 alkaneen ja vapaussotaan saakka jatkuneen laajamittaisen toiminnan Suomessa. Lenin-museossa sentään kerrotaan: *"Vladimir Iljits Leninin johtama bolshevikkipuolue kokoontui Tampereen työväentalossa joulukuussa 1905. Pietari oli salaiselle kokoukselle liian vaarallinen, joten vallankumoukselliset matkustivat Suomen autonomiseen suuriruhtinaskuntaan. Tampere oli tehdastyöläisten kaupunki ja työväenyhdistys antoi kokoussalinsa bolshevikeille ilmaiseksi. Salaiseen kokoukseen saapui myös eräs 27-vuotias georgialainen kumouksellinen, joka sittemmin tunnettiin Josif Stalinina. Mestari ja oppipoika tapasivat näissä huoneissa ensimmäistä kertaa."*

Venäjän bolshevikkipuolue rahoitti Suomen toimintaansa kiristyksellä ja ryöstöillä. Lenin-museossa todetaan, että esimerkiksi Venäjän valtionpankin Helsingin konttori ryöstettiin helmikuussa 1906 ja muistuttaa, että vain muutamien kuukausien päästä bolshevikit toteuttivat Helsingissä Viaporin kapinan suomalaisten punakaartilaisten tuella.

Molemmat museot olisivat voineet tarkemmin kertoa, kuinka maaliskuun vallankumouksen 1917 syrjäytettyä tsaarin ja annettua uuden mahdollisuuden bolshevikkikaappaukseen Pietarissa, toimi bolshevikkiveljeskunta salamannopeasti myös Suomessa perustaen jo samassa kuussa 15 henkilön toimiston Helsingin Korkeavuorenkadulle. Kesällä 1917 kyseinen toimisto muutti sosialidemokraattien avustuksella senaatin kirjapainoon, jossa oli hyvä painaa propagandalehtiä. Vahvistuttuaan bolshevikit saattoivatkin vuoden 1918 alussa muuttaa Helsingin punakaartin kanssa ”Smolnaan”.

Militaria-museon mielestä *”Sota alkoi Pohjanmaalla venäläisten varuskuntien aseistariisumisena, valkoisten vapaussotana ja punaisella puolella vallankumouksena, kapinana. Sota muuttui sisällissodaksi: yhteiskunnallisesti kahtiajakautuneessa Suomessa suomalaiset sotivat toisiaan vastaan. Venäläisten sotilaiden aktiivinen toiminta jäi lopulta melko vähäiseksi.”*

Venäläisten osallisuuden vähättely on merkillistä. Venäläisethän johtivat sotatoimia punaisten puolella koko sodan ajan, ja mm. eräs heidän johtavista agenteistaan, Adolf Taimi, toimi kansanvaltuuskunnan puolustusministerinä. Lisäksi sodan alussa venäläiset olivat aina etulinjassa, ja koko sodan ajan tykistön ja konekiväärien käyttö oli pääasiassa venäläisten harteilla. Punaisten aseistus ja huolto olivat täysin venäläisistä riippuvaisia. Ensimmäinen suuri asejuna lähti Pietarista 27.1.1918 lastinaan mm. 15 000 kivääriä, kaksimiljoonaa patruunaa, 30 kuularuiskua, 10 kenttätykkiä ja kaksi panssariautoa. Sota oli bolshevistisen vallankumousliikkeen johdonmukaisen työn tulos. Sama kuvio toistui kaikissa Neuvosto-Venäjän reunavaltioissa myöhemmin.

Olemme jo aiemminkin puhuneet itsenäistymisprosessiin liittyvistä yleisimmistä väärinkäsityksistä. Näihin törmäsimme taas kerran Lenin-museossa: *”Ilman Venäjän tunnustusta itsenäisyys olisi kuitenkin vain tyhjää puhetta, joten sitä oli lähdettävä hakemaan Leniniltä. Keskiyöllä 31.12.1917 Svinhufvudille luovutettiin asiakirja, jossa luvattiin ottaa itsenäisyyskysymys puolueen toimeenpanevan komitean päätettäväksi. Venäjän hallitus tunnusti itsenäisyyden 4. tammikuuta 1918. Lenin uskoi vallankumouksen leviävän Saksaan. Hän pani toivonsa siihen, että Suomen työväenluokka kukistaisi saman esivallan, jonka itsenäisyyden hän oli tunnustanut.”*

Näin juuri. Lisäksi on todettava, että Leninillä ja kansallisuusasiain kansankomissaari Stalinilla ei ollut aikomustakaan päästää Suomea käsistään, sillä itsenäisyystunnustus oli ehdollinen. Ehdoista sopimaan sovittuun suomalais-venäläiseen sekakomissioon bolshevikit eivät koskaan nimenneet edustajiaan eli itsenäisyyden tunnustus oli pelkkää harhautusta. Tätä valaisee 11.10. meillä lounasesitelmöitsijänä toiminut tietokirjailija Antero Uitto kirjassaan Suomensyöjä Otto Wille Kuusinen: *”Kansanvaltuuskunta sai 23. helmikuuta käsiteltäväkseen selvityskomitean ehdotuksen Suomen ja Venäjän välisestä keskinäisestä sopimuksesta, jolla Venäjä tunnustaisi Suomen itsenäisyyden.”* Huomaattehan ajankohdan ja konditionaalin!

Vuoden 1918 tapahtumista puhuttaessa vapaussota-nimitys syrjäytyi 1960-luvulla, ei suinkaan historian tosiasioiden takia, vaan Neuvostoliiton painostuksesta henkisesti murtuneiden ”historiatieteilijöiden” kirjoittaessa historiaa uusiksi. Nyt olisi aika palata tosiasioihin pohjautuvaan historiantulkintaan ja puhua tapahtumien tärkeyttä vähättelevien sisällissodan tai kansalaissodan sijasta vapaussodasta, jota käytiin todellisen itsenäisyyden saavuttamiseksi ja maailmanvallankumouksen pysäyttämiseksi. Kansanvalistusta tarvitaan taas.

Onneksi emme ole yksin tekemässä tätä työtä. Olemme tyytyväisiä hyvästä yhteistyöstä liittomme puheenjohtajan Kalervo Sipin, toiminnanjohtajan Arja Alkmanin sekä liittomme muiden jäsenjärjestöjen kanssa. Meillä oli ilo käydä vapaussodan satavuotisjuhlien suunnittelupalaverissa liiton toimistolla Tampereella. Olimme vaikuttuneita siitä tarmosta, millä pohjanmaalainen sisaryhdistyksemme puheenjohtajansa Jorma Jokisalon johdolla on valmistautumassa juhlavuoteen.

Vapaussodan Perinneliiton toiminnanjohtaja Arja Alkman ja lahjoituksina saatuja kirjoja – Valok. Nina Schleifer

Liitolla on mittava kokoelma lahjoituksina saatuja teoksia. Erityisen suuren vaikutuksen meihin tekivät Tampereen yliopiston cd-levyille digitoimat vapaussoturien muistelmat. Levyjä on kaiken kaikkiaan runsaat sata, ja muistelmia siis monen monituisia tunteja. Saimme lainaksi niistä muutamia, ja ajatuksenamme on kuunnella marraskuussa Saksanniemen retkellämme muutamia saksanniemeläisten muistelmia – tervetuloa kuulolle!

Maanpuolustustyö ja perinteiden vaaliminen on vaikeaa ilman hyviä yhteistyötahoja. Perinteeksi muodostunut Ruth Munckin muistotilaisuus on esimerkki hyvästä yhteistyöstä Veljesapu-Perinneyhdistys ry:n kanssa. Saksanniemen retki puolestaan toteutetaan yhteistyössä Porvoon Reserviupseerikerho ry:n kanssa.

Uudenmaan 34. maanpuolustuspäivän pääjuhla Porvoossa 2.10.2016 – juhlassa mukana ollut Ilmari Ojala pani erityisen tyytyväisenä merkille, että sekä lipunkantaja että lippuairuet olivat naisia. – Valok. Nina Schleifer

Meillä oli kunnia olla Porvoon reserviupseerien kutsumina myös hienosti toteutetuissa Uudenmaan 34. maanpuolustuspäivän tapahtumissa Ilmari ja Tellervo Ojalan kanssa. Isänmaallinen juhla sekä sitä edeltävät paraatikatselmus ja ohimarssi Porvoon keskustassa kohottivat jokaisen paikallaolijan maanpuolustustahtoa. Uskomme, että se on otollinen maaperä myös vapaussotaa koskevalle valistustyölle.

Jyrki Uutela ja Nina Schleifer

SYYSRETKI SALON ITSENÄISYYDEN MUSEOON

Tiistaina 13.9.2016 lähdimme syysretkelle Saloon. Leppoisan bussimatkan päätteeksi nautimme herkullisen lounaan Salon Seurahuoneella, jossa toinen isäntämme, Akateemisen Karjala-Seuran perinneyhdistys ry:n puheenjohtaja **Tapani Havia** toivotti meidät lämpimästi tervetulleiksi ja kertoi lyhyesti, kuinka Salon Itsenäisyyden museo päätyi nykyiseen paikkaansa Hermannin koulun pihapiirissä sijaitsevaan keltaiseen kivirakennukseen Torikatu 5:een.

Salon kaupungin haltuun oli aikoinaan tullut vanha myllynkivitehdas, joka oli tyhjillään. Vapaussotien Salon seudun perinneyhdistys alkoi tarmokkaan puheenjohtajansa Erkki Päällysahon johdolla kerätä museomateriaalia, joka saatiin varastoida tähän tehtaaseen ilmaiseksi. Tehdas kuitenkin purettiin, ja museo joutui siirtämään esineet pakkilaatikoihin. Neljän evakkovuoden jälkeen toukokuussa 2015 museo muutti uusiin tiloihin. Tämä vuonna 1939 valmistunut kivirakennus oli helsinkiläisen arkkitehdin Väinö Vähäkallion piirtämä Salon yhteislyseon juhla- ja voimistelusali. Jatkosodan alkaessa vuonna 1941 rakennuksessa kiinni ollut lyseon päärakennus tuhoutui täysin ryssien pommituksessa. Sali säilyi ja toimi ensin juhlasalina ja sittemmin teknisen työn opetustilana, kunnes jäi pois käytöstä. Muutama vuosi sitten yhdistys sai sattumalta tiedon, että rakennus puretaan eikä tilalle tulisi mitään. Yhdistys sai käsiinsä Vähäkallion töitä koskevan väitöskirjan ja ryhtyi ajamaan purkutuomion kumoamista, koska oli kyse kuuluisan henkilön kuuluisasta rakennuksesta. Haluttiin säilyttää harvinainen funkkisrakennus Salon kaupunkikuvassa. *”Me emme ymmärtäneet arkkitehtuurista mitään – ja onneksemme Salon kaupunkikaan ei ymmärtänyt”,* totesi Havia. Purkupäätös saatiin kumottua, ja yhdistykselle luvattiin vuokrata tilat. Salon kaupunki osallistui remonttikustannuksiin ja Salon ammattioppilaitoksen entisöimiskurssi purki vanhan metallityöluokan kalusteet ja kunnosti tilat. Ja kaiken taustalla oli Vapaussotien Salon seudun perinneyhdistyksen aktiivien tarmokas toiminta – kiitos siitä.

Tuula Ljufström, viehättävä emäntämme Salon kaupungintalolla – Valok. Nina Schleifer

Lounaan jälkeen meille tarjottiin kakkukahvit Salon uudella kaupungintalolla. Kaupungin johdon assistentti **Tuula Ljufström** esitteli meille asiantuntevasti ja huumorintajuisesti kaupungintaloa sekä Salon kaupungin historiaa ja nykypäivää. Nykyinen Salon kaupunki syntyi, kun entinen Salo ja yhdeksän ympäröivää kuntaa, Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Pertteli, Suomusjärvi ja Särkisalo, lakkautettiin ja yhdistettiin vuonna 2009 uudeksi Salon kaupungiksi. Tämä Suomen suurin kuntaliitos kasvatti Salon kaupungin väkiluvuksi noin 54 000 henkilöä. Vuonna 2011 valmistuneen kaupungintalon suunnittelussa on kuunneltu henkilökunnan mielipiteitä. Niinpä se on erittäin toimiva. Pienen kateuden-

piston tunsimme sydämissämme, kun kuulimme, että salolaiset yhdistykset saavat ilta-aikaan maksutta käyttöönsä kaupungintalon alakerrassa olevia neuvotteluhuoneita.

Retkeläiset museon edessä – Valok. Nina Schleifer

Vilkkaan keskustelun jälkeen siirryimme retkemme pääkohteeseen: Salon Itsenäisyyden museoon. Museo esittelee salolaisten veteraanien historiaa laajojen kunniamerkkikokoelmien ja muun esineistön avulla. Museolla halutaan kunnioittaa heidän tekojaan kaikissa sodissamme. Tässä artikkelissa keskitytään vapaussodan tapahtumiin Salossa ja sen ympäristössä, ja se perustuu toisen isäntämme, Vapaussotien Salon perinneyhdistys ry:n puheenjohtajan **Matti Rajasaaren** – ”Mr Museon” - esitykseen ja museossa olevaan kuvaukseen.

Rajasaari aloitti kertomuksensa vuoden 1917 helmikuun vallankumouksesta. Suomessa olevien 100 000 venäläisen sotilaan kurittomuus herätti epäluuloja varsinkin porvareiden piirissä. Kesällä oli maatalouslakkoja Angelniemellä ja Kiskossa, ja työläiset lakkoilivat myös Teijon ja Särkisalon tehtailla. Porvarit alkoivat muodostaa suojeluskuntia. Toiminta oli pienimuotoista – ei ollut aseita eikä oikein uskallettu harjoitellakaan. Marraskuun yleislakon aikana punakaarti otti vallan Salossa ja erotti poliisit. Järjestysvalta siirtyi punaisille. Valtakunnallinen yleislakko päättyi, mutta vallankumous jatkui niin Salossa kuin muuallakin. Turusta tuli lentävä osasto heti lakkoa seuraavana päivänä. Osastossa oli Raunistulan punakaartilaisten lisäksi toistasataa venäläistä sotilasta. Salon punakaarti liittyi heihin, ja joukot alkoivat tehdä kotietsintöjä etsien ja takavarikoiden aseita ja elintarvikkeita. Porvareita vangittiin kuulusteltaviksi Turun ”Smolnaan” eli Merikouluun – muutama oli vangittuna jopa neljä päivää.

Tammisunnuntaiyönä 27.1.1918 sytytettiin punainen lyhty Helsingin työväentalon tornissa merkiksi siitä, että punakaartin vallankumous alkoi. Seuraavana päivänä punakaarti kaappasi vallan Helsingissä ja viikon kuluttua koko Etelä-Suomi oli vallattu. Samanaikaisesti Etelä-Pohjanmaalla kenraali Mannerheimin alaiset suojeluskuntalaiset riisuivat venäläiset varuskunnat aseista Laihialla, Lapualla ja Seinäjoella. Vapaussota alkoi. Rintama valkoisen ja punaisen Suomen välillä kulki aluksi linjalla Merikarvia – Ikaalinen – Virrat – Ruovesi – Vilppula – Jämsä – Mäntyharju – Savitaipale – Vuoksenniska – Laatokka.

Kun punakaarti ”valtasi” Salon, se tapahtui laukaustakaan ampumatta. Punakaartin järjestäytyminen oli mutkatonta. Johtotehtäviin tai päälliköiksi valittiin työväenjärjestöissä toimineita. Maltillisemmat pysyivät usein taustalla ja radikaalit valtasivat johdon. Välittömästi vallattiin poliisikamari ja puhelinkeskus eli sentraali. Rautatieasemalle asetettiin komissaari. Punakaartin esikunnaksi ja päämajaksi vallattiin Salon hotelli ja ensiapuosastolle Turun Sanomien konttori. Silloille ja kaikkiin tulleihin asetettiin aseistetut vartijat. Punaiset liput vedettiin työväentalon ja päämajan katoille. Puhelin oli ”vastavallankumouksellisilta” suljettu. Ulkonaliikkumiskielto oli voimassa klo 22-06. Kaikki tarvitsivat matkustuslupatodistuksen, joita komissaari myönsi. Kirjeet sensuroitiin

ja sanomalehdet lakkautettiin lukuun ottamatta ”Sosialistia”, ”Työmiestä” ja ”Työväenjärjestöjen tiedonantajaa”.

Punakaartilaisia värvättiin kiireesti Salosta ja lähiseudulta. Punakaartiin liittyivät ensin kiihkeimmät punaiset. Painostamalla saatiin mukaan myös maltillisia. Kapinan alettua alkoivat punakaartilaiset saada kovaa palkkaa, jolloin kaartiin liittyi miehiä, joille aate oli toisarvoinen.

Asehuolto ei tuottanut punakaartille vaikeuksia. Vallankumoukselliset jakoivat auliisti aseita ja ammuksia Venäjän armeijan asevarastoista. Miesten koulutus jäi kuitenkin kehnoksi. Alkeellinen aseiden käsittelytaito annettiin, useimmiten vain näytettiin miten kivääri ladataan, laukaistaan ja pistin kiinnitetään. Ainoat ”sotaopit” olivat marssi, ketjuun meno ja maahan heittäytyminen. Sulkeisharjoituksia ei haluttu pitää, sillä *”ei niitä sodassa tarvita, siellä vain larataan ja amputaan*”.

Kun lyseon voimistelun- ja venäjänopettaja Volmar Calamnius, Ilmari Kiannon veli, kuuli tammikuussa, että kansannousu oli alkanut, hän lähti kesken oppitunnin viiden muun suojeluskuntalaisen kanssa pyrkimään valkoisten puolelle. Satakunnan rintama kulki tuolloin Porin ja Lauttakylän kautta Tampereen pohjoispuolelle. He pääsivät Lauttakylään, ja siirtyivät Kankaanpäähän punakaartilaisten vallattua Lauttakylän. Siellä muodostettiin joukko-osasto. Ensin Turun pataljoonan 1. komppania, jonka päällikkönä tämä Calamnius toimi. Nimi muutettiin Porin rykmentin 5. komppaniaksi.

Salon seudulle jäi paljon sekä punaisia että valkoisia, jotka eivät ottaneet osaa mihinkään toimintaan. Tosin valkoisilla ei aluksi ollut mahdollista toimia ”punaisessa Suomessa” ennen huhtikuun alkua, jolloin valkoisten joukot valtasivat seudun. Kaiken kaikkiaan 120 Salon valkoista pääsi rintamalle valkoisten puolelle. Punakaartilaisia Salossa oli noin 1500, joista puolet osallistui rintamalla vapaussotaan mm. Ruovedellä, Tampereella ja Vammalassa.

Suomen valkoinen armeija valtasi Tampereen 6. huhtikuuta, jolloin punaiset antautuivat. Huhtikuun 3. päivänä saksalainen 10 000 miehen vahvuinen apuretkikunta nousi maihin Hangossa kenraalimajuri kreivi Rüdiger von der Goltzin komentamana. Neljä päivää myöhemmin 2 500 saksalaisen miehen muodostama prikaati astui maihin Loviisassa. Saksalaisten tulo ei vaikuttanut sodan lopputulokseen mutta nopeutti ratkaisevasti sodan päättymistä. Hangosta saksalaiset siirtyivät rautatietä pitkin kohti Helsinkiä ja ensimmäinen kosketus punakaartiin saatiin vasta Karjaalla.

Eljas Viinamäki muisteli vuonna 1933: *”Kun maa alkoi polttaa punaisten jalkojen alla, olivat heidän johtomiehensä suunnitelleet laajoja räjäytystöitä, tuhopolttoja ja kostotoimenpiteitä. Onneksi heille tuli niin nopea lähtö, että eivät ehtineet toteuttaa uhkailujaan. Huhtikuun 9. p:nä saapui muutaman miehen valkoisten joukko Kemiöstä Perniöön. Seuraavana päivänä tuli muutamia saksalaisia sotilaita. ”Nälkiintyneitä kalastajia”, jotka ovat vetäneet saksalaiset vaatteet päälleen, kuten turkulainen ”Sosialisti” julisti. Huhtikuun 11. punaiset lähtivät Salosta paniikin vallassa. Vielä lähtiessä tehtiin viimeiset ryöstöt ja omaisuuden tuhoamiset, sitten rattaat täyteen ”voittosaalista” ja niin painui lähes 1 ½ km pitkä karavaani Perttelin tullista pohjoiseen kohti Siperian ihannevaltakuntaa, kuten he julistivat. Viimeiset lähtivät sentään junalla räjäytettyään ensin Salon ja sitten Halikon rautatiesillat. Nämä valtavat räjähdykset olivat kuin uuden ajan merkkiäänet, jotka kuuluivat laajalti maaseudullekin. Jo samana päivänä seisoivat valkoisten vartiomiehet*

tärkeimmillä paikoilla, kellä minkälainen ase käsissään. Valkoiset ottivat majapaikakseen poliisilaitoksen ja lennätinkonttorin sekä myöhemmin Salon hotellin, joka oli ollut punaisten päämajanakin. Siellä pidettiin myös suojeluskunnan uusi perustava kokous 14. p:nä, sillä edellisenä syksynä pidetyn kokouksen pöytäkirjat ja muut paperit oli varovaisuuden takia silloin heti hävitetty. Seuraavana päivänä sai sitten uusi suojeluskunta lähettää miehiä perääntyvien punaisten kintereille Suomusjärvelle ja Someron suunnalle sekä edelleen Hyvinkäälle asti."

Salon valkoisia kaatui vapaussodassa 11, ja 22 murhattiin. Esimerkiksi Oripäässä kahdeksan suojeluskuntalaista surmattiin, kaksi murhattiin teloittamalla Urjalassa ja yksi teloitettiin Salon Halikossa. Björn Wahlroosin nykyisin omistaman Joensuun kartanon tilanhoitaja August Canth vietiin Hämeeseen kuulusteltavaksi. Suolla 10 kilometrin päässä Halikosta hänet surmattiin – paikalla on nykyään Vapaussotien Salon seudun perinneyhdistyksen pystyttämä muistokivi. Perniön meijerin juustomestari Oskari Kankare selviytyi Turun kuulusteluista takaisin Perniöön, mutta illalla hänet vietiin ammuttavaksi – täysin syyttömänä. Myös hänelle on pystytetty muistomerkki Halikon aseman seudulle. Ruukin patruuna, ylipäällikkö Mannerheimin serkku Albert von Julin Perniön Kosken kylästä, Mathildedalin ruukin isännöitsijä insinööri Herman Hellén, Teijon ruukin isännöitsijä insinööri Kristian Ström sekä insinööri Alvar Johansson Kosken ruukista löydettiin surmattuina ja pahoin silvottuina juutalaisten hautausmaalta Turussa. Punaisia kuoli 372.

Museon vitriineissä on esillä kunniamerkkejä ja muita muistoesineitä useilta mielenkiintoisilta salolaisilta vapaussotureilta. Eräs vitriini on omistettu Salon sairaalan kirurgina ja ylilääkärinä myöhemmin toimineelle Olli Kärjelle, joka osallistui pitkäperjantain aamuna jäänmurtaja Volynetš'in valloitukseen. Kaappaajat (40 opiskelijaa ja 15 merimiestä) nousivat alukseen naamioituneina työmiehiksi mukanaan väärennetty määräys kuljettaa heidät Isosaaren luo jäälle. Harmajan luona suomalaiset kaappasivat laivan virolaisen kapteenin ja perämiehen ollessa juonessa mukana. Suomalaiset riisuivat 110 venäläistä aseista ja vangitsivat heidät. Alus suuntasi kohti Tallinnaa, jossa heitä oli vastassa keisarin Wilhelmin veli prinssi Heinrich. Laivaa jouduttiin puhdistamaan kokonaisen viikon verran venäläisten lutikoista. Huhtikuun alussa alus osallistui osasto Brandensteinin kuljettamiseen Tallinnasta Loviisaan.

Tarmokas matkanjärjestäjämme Sirkka Valkjärvi on saanut viereensä asiantuntevat isäntämme Matti Rajasaaren ja Tapani Havian – Valok. Nina Schleifer

Ihaillen kuuntelimme, kuinka 180 vapaussoturin hautamerkkiä on kiinnitetty Salossa hautapaasille, ja perinneyhdistys sytyttää itsenäisyyspäivänä jokaiselle niistä kynttilän. Yhdistyksemme hallitus päätti tämän esimerkin innoittamana sytyttää Suomen itsenäisyysjulistuksen juhlapäivänä 6.12.1918 myös Helsingissä kynttilät Hietaniemessä vapaussoturien hauta-alueen kaikille haudoille. Lämmin kiitos hyvästä ideasta – ja lämmin kiitos myös hienosta retkestä isännillemme!

Nina Schleifer

SUOMENSYÖJÄ OTTO WILLE KUUSINEN

Otto Wille Kuusinen oli suomalainen poliitikko, joka loi suuren osan urastaan Neuvostoliitossa. Kuusinen oli Suomen Sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtaja vuosina 1911–1913, Suomen kommunistisen puolueen (SKP) pitkäaikainen johtohenkilö ja Terijoen hallituksen (1939–1940) pääministeri. Kuusinen kuului myös Kommunistisen internationaalin ja Neuvostoliiton kommunistisen puolueen korkeimpaan johtoon.

Asiaansa perinpohjin perehtynyt tietokirjailija Antero Uitto pitämässä mielenkiintoista esitelmää Otto Wille Kuusisesta Ostrobotnian lounasluennollamme 11.10.2016 – Valok. Nina Schleifer

Kuusisen vaiheet vuoteen 1918

Otto Wille Kuusinen syntyi 1881 Laukaalla erittäin köyhiin oloihin. Hänen äitinsä kuoli vuonna 1882 ja isä vuonna 1895. Lahjakas poika kävi Jyväskylän lyseota ja pääsi ylioppilaaksi 1900. Hänen luokkatovereitaan olivat muun muassa Edvard Otto Wilhelm Gylling ja Sulo Ilmiö Wuolijoki. Hän opiskeli Helsingin yliopistossa filosofiaa, estetiikkaa ja taidehistoriaa.

Kuusinen meni naimisiin vuonna 1902 Saima Dahlströmin kanssa. Pariskunnalle syntyi useita lapsia, joista tunnetuimmaksi tuli Hertta (s. 1904). Hän valmistui filosofian kandidaatiksi 1905. Kuusinen kuului SDP:n vasemmistososialisteihin ollen kolmesti eduskunnassa 1908 - 1917.

Leninin Kuusinen tapasi ensimmäisen kerran alkusyksyllä 1917 Helsingin Töölössä. Sen jälkeen hänen asenteensa jyrkkenivät. Mies tuki punakaartien perustamista ja oli johtamassa niitä kohti luokkasotaa, joka alkoi 27.1.1918. Punaisten Kansanvaltuuskunnan puheenjohtaja oli Kullervo Manner, mutta sen jäsenistä merkittävin oli Otto Wille Kuusinen.

Hän oli mukana laatimassa punaista perustuslakia Suomeen sekä tekemässä punaista valtiosopimusta Neuvosto-Venäjän kanssa 1.3.1918. Molemmat tosin vanhentuivat lähes saman tien. Lenin teki Brest-Litovskissa 3.3.1918 rauhan Saksan kanssa, mikä sitoi Venäjää. Saksalainen ltämeren divisioona saapui Hankoon 3.4.1918. Kansanvaltuutetut (paitsi Gylling) pakenivat Viipurista Pietariin 25.4.1918. Heti huhtikuun lopulla Pietariin pakeni noin 6 000 suomalaista. Venäjältäkin oli muuttoliikettä Suomeen vallankumouksen jälkeen.

Kuusisen vaiheita 1918 - 1920

Suomen kommunistinen puolue (SKP) perustettiin loppukesällä 1918. Kuusinen laati puolueen teesit. Hän joutui myös tekemään tilinpäätöksen Suomen vallankumouksesta sekä harjoittamaan itsekritiikkiä. Komintern perustettiin, ja sen ensimmäinen maailmankongressi pidettiin Moskovassa keväällä 1919. Uudelleen organisoidussa Venäjän kommunistisessa puolueessa VKP(b):ssä toimivat edustajina muun muassa Lenin, Trotski, Zinovjev, Stalin ja Buharin. SKP:a siinä edustivat mm. Kuusinen, Yrjö Sirola ja Manner. Kuusinen lähti 27.5.1919 salateitse Suomeen tavoitteena uusi vallankumous.

Otto Wille Kuusinen erilaisissa valeasuissa Helsingissä 1919-1920 – Valok. Antero Uiton kokoelma

Tunnettuna henkilönä hän joutui turvautumaan erilaisiin sala-asuihin piileskellessään Helsingin seudulla. Täällä hän perusti heti Sosialistisen Aikakauslehden, mutta se ei menestynyt, ja tulos jäi vaatimattomaksi. Hänen pidättämisestään luvattiin iso palkkio. Huhut lähtivät liikkeelle, ja erään tiedon mukaan Kuusinen "murhattiin" jo Pohjanlahden jäällä.

Helsingissä Kuusinen harrasti kulttuuria ja naisia. Hän löi laimin lähimmäisensä tavaten perheensäkin vasta kesäkuussa 1920, juuri ennen lähtöään Helsingistä Tukholmaan. Hän ehti perustaa Helsingissä bulvaanipuolueen SSTP:n. Pietarissa SKP:n johto oli tyytymätön hänen aikaansaannoksiinsa. Pietarissa tapahtuivat niin sanotut ”Kuusisen klubin” murhat 31.8.1920. Niissä kuoli kahdeksan ihmistä, jotka haudattiin juhlavasti Marsaukiolle. Kommunistien propagandassa syylliseksi leimattiin Suomen ohrana.

Kuusinen ja Stalinin valtaannousu

Helsingissä Otto Wille Kuusinen oli tutustunut Aino Sarolaan ja tavannut hänet useita kertoja vuosina 1919 - 1920. Aino tuli Moskovaan kesällä 1922, ja pariskunta meni heti naimisiin. Lenin sai halvauksen kesällä 1922 ja kolmannen keväällä 1923, jolloin joutui syrjään. Lenin kuoli tammikuussa 1924.

Kuusinen nousi Kominternin toimeenpanokomitean (TpK) johtoryhmään. Kominternin masinoima vallankumous Saksassa epäonnistui lokakuussa 1923. Kumousyritys epäonnistui myös Tallinnassa joulukuussa 1924. Trotskin ja Stalinin välillä puhkesi valtataistelu. Stalin ajoi Trotskin syrjään 1924 liittoutumalla "vasemmistolaisten" (Zinovjev) kanssa.

Kuusiset lomailivat Sotshissa, missä Aino tapasi ensimmäisen kerran Stalinin 1926. Stalin liittoutui ”oikeistolaisten" (Buharin) kanssa syrjäyttäen Grigori Zinovjevin 1927. Buharinin vuoro tuli myöhemmin 1929. Kuusinen tuki aktiivisesti Stalinia kaikissa syrjäyttämisissä. Miljoonia kulakkeja (rikkaita talonpoikia) tapettiin kollektivisoinnissa. NKP(b) puhdistettiin puolueen "tuholaisista". Samaan aikaan SKP valmisteli Suomessa "fasisminvastaista" myyräntyötä ja organisoi lakkoja.

1930-luvun alkupuoli

Suomessa "Lapuan laki" kuristi kommunisteja 1930-luvun alussa. Aino Kuusinen värvättiin Kominternin palkkalistoille ja komennettiin Amerikkaan 1930. Arvo Poika Tuominen tuli Neuvostoliittoon Kuusisen apuriksi 1933. Hertta Kuusinen ja Toivo Antikainen lähetettiin Suomeen 1934 SKP:n "kenttätyöhön". Hertta vangittiin kesäkuussa ja Antikainen marraskuussa 1934. Antikaisen oikeudenkäynnistä nousi kansainvälisesti kuuluisa prosessi.

Aino Kuusinen komennettiin 1934 Japaniin suorittamaan tiedustelutehtäviä Neuvostoliitolle. Samaan aikaan Otto Wille Kuusinen piti Kominternissa puheita eri maiden fasismia vastaan, ja kaatoi SKP:n "mannerilaiset" Arvo Tuomisen avulla. Ukrainassa miljoonia ihmisiä tapettiin nälkään (Genocide) 1932-1933. Puhdistukset laajenivat vuosina 1934-1935 myös Neuvosto-Karjalassa asuneisiin suomalaisiin.

Mittavat puhdistukset alkoivat Sergei Kirovin murhasta joulukuussa 1934. Kominternin Vll maailmankongressi pidettiin Moskovassa elokuussa 1935

Stalinin suuret näytösoikeudenkäynnit

Suomalaisia tuhottiin Neuvostoliitossa tuhansittain vuosina 1935-1938. Syyttäjänä Stalinin määräämissä näytösoikeudenkäynneissä toimi Andrei Vyshinski. NKVD sai kidutusten jälkeen kaikki syytetyt tunnustamaan. Oikeudenkäynneistä laadittiin monisatasivuiset pöytäkirjat ja vielä useilla kielillä (venäjä, saksa, englanti).

Elokuussa 1936 tuomittiin Grigori Zinovjev ja 15 muuta syytettyä neuvostovastaisesta toiminnasta. Heidät ammuttiin heti "trotskilaisina fasisteina". Tammikuussa 1937 käytiin "neuvostovastaisen trotskilaiskeskuksen oikeusjuttu", jolloin 17 uhrista 14 tuomittiin heti kuolemaan. Kesällä 1937 pantiin toimeen salainen pikaoikeudenkäynti puna-armeijan johtoa vastaan. Sen todettiin ”kavaltaneen sekä isänmaan että puna-armeijan". Marsalkka Mihail Tuhatshevski sekä seitsemän komentavaa kenraalia ammuttiin. Tästä oikeudenkäynnistä ei laadittu pöytäkirjoja.

Maaliskuussa 1938 neuvostovastaiseen "oikeistolaisten ja trotskilaisten blokkiin" kuuluneista ammuttiin heti 18 henkilöä. Heidän joukossaan oli muun muassa Nikolai Buharin.

Hitlerin ja Stalinin pakti elokuussa 1939 ja talvisodan syttyminen

Stalin yritti kesällä 1939 sopimusta Englannin ja Ranskan kanssa vaatien niiltä suostumusta tukikohtien perustamiseen Viron ja Suomen rannikoille. Kun tähän ei suostuttu, teki Neuvostoliitto yllättäen Molotov-Ribbentrop -sopimuksen elokuussa 1939. Baltian maat luovuttivat tukikohtia Neuvostoliitolle. Suomi ei vuokrannut Hankoa, mikä pakotti Neuvostoliiton perustamaan Terijoen "kansanhallituksen".

Ruotsissa vaikuttanut Arvo Tuominen ei halunnut tulla pääministeriksi, joten tehtävä lankesi Otto Wille Kuusiselle. Puhdistusten seurauksena Neuvostoliitosta ei löytynyt tunnettuja suomalaisia nimiä edes ministereiksi. Kasaan saatiin vain kourallinen kommunisteja Kuusisen "kansanarmeijaan". Talvisota alkoi 30.11.1939. Seuraavana päivänä Terijoella julkaistiin hallituksen julistus ja heti 2.12. avunanto- ja ystävyyssopimus Moskovassa. Kuusiselle "kruunautui" Suomensyöjänimi, jonka jo Lenin oli antanut.

Talvisodan vuoksi Neuvostoliitto erotettiin Kansainliitosta joulukuussa 1939. Länsimaiden sekaantumisen pelossa Neuvostoliitto luopui Terijoen hallituksesta ja teki rauhan Rytin hallituksen kanssa 13.3.1940.

Karjalais-Suomalainen Sosialistinen Neuvostotasavalta 1940

Suomi menetti rauhanteossa noin 10% pinta-alastaan. Ryöstetty alue liitettiin "toiseen suomalaiseen" tasavaltaan perustamalla KSSNT. Rauhanehtoihin kuului Toivo Antikaisen vapauttaminen suomalaisesta vankilasta. Hän siirtyi Neuvostoliittoon ja nimitettiin Kuusisen apuriksi puolueesta loikanneen Arvo Poika Tuomisen tilalle.

Molotov-Ribbentrop -sopimus jäi vielä Suomen osalta toteutumatta, mutta KSSNT tuli olemaan entistä vahvempi ponnahduslauta Suomen suuntaan. Lisäksi Hanko oli venäläisillä uhkaamassa Suomea selkäpuolelta. KSSNT:ssa pidettiin ”vaalit” ja uusi neuvostotasavalta sai stalinistisen perustuslain, jonka laati Otto Wille Kuusinen. Hänestä tuli myös uuden tasavallan muodollinen presidentti kesällä 1940.

Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja O.W. Kuusinen pitämässä puhettaan KSSNT:n Korkeimman neuvoston ensimmäisissä istunnoissa heinäkuussa 1940. – Valok. Antero Uiton kokoelma

Viro liitettiin Neuvostoliittoon kesällä 1940, ja Kuusinen "sinetöi" asian kuuluisalla puheellaan. Hänet valittiin Neuvostoliiton puhemiehistön varapuheenjohtajaksi. Mies oli hyvissä asemissa odottamassa puna-armeijan uutta sotaretkeä Suomeen.

Jatkosota ja Suuri isänmaallinen sota

Molotov matkusti Berliiniin marraskuussa 1940 sopimaan Suomen osalta "kesken jääneestä" tilanteesta. Hitler ei suostunut sodan aloittamiseen. Kuusinen valmisteli Antikaisen tukemana stalinistista ohjelmaluonnosta Suomea varten. Se valmistui kesäkuussa 1941, mutta asiakirjaa ei ehditty julkaista.

Suomalaiset etenivät Petroskoihin lokakuun alussa, joten Kuusisen hallinto joutui pakenemaan Vienanmeren rannalle Sorokkaan. Antikainen tuli Sorokkaan kuulustelemaan Pärmin osaston loikkareita. Paluulennolla Moskovaan Antikaisen kone putosi 4.10.1941. Se oli Kuusisen 60-vuotispäivä. Todennäköisesti Antikainen "raivattiin pois tieltä".

Kuusinen menetti lyhyessä ajassa kaksi SKP:n pääsihteeriä, Tuomisen luokkapetturina ja Antikaisen ”onnettomuudessa". Antikaisen kuolemaa ei julkistettu. Nimi esiintyi propagandassa vielä 1942. Stalin lakkautti Kominternin kesäkuussa 1943. Saman vuoden lopulla Kuusinen sai palata Sorokasta Moskovaan.

Tilanne sodan jälkeen

Kuusiselta ilmestyi raju venäjänkielinen teos "Suomi ilman naamiota" syksyllä 1943. Hän "sementoi" talvisodan osaksi natsi-Saksan suunnitelmia. Stalin ei päästänyt Kuusista enää Suomeen häiritsemään tilannetta. Tärkeämpää olivat Neuvostoliiton asemat ltä-Euroopassa. Valvontakomissio saapui Suomeen syksyllä 1944. SKP nousi "maan alta" ja Otto Wille Kuusinen antoi ohjeita Hertta Kuusiselle.

YYA-sopimus solmittiin 1948. Stalin kuoli 1953. Nikita Hrustsov syrjäytti Kuusisen tukemana Lavrenti Berijan. KSSNT lakkautettiin, eikä Kuusinen ollut enää nimellisenä presidenttinä. Hänet palkittiin valitsemalla mies NKP(b):n puhemiehistöön.

Kuusista ei päästetty Suomeen 1958 SKP:n 40-vuotisjuhliin. Neuvostoliiton ja Suomen välillä oli "gentlemannisopimus" etteivät Otto Wille Kuusinen ja Väinö Tanner esiinny yhteisissä tilaisuuksissa. Kuusinen toimitti teoksen Marxismi-Leninismin perusteet vielä 1958. Vuonna 1962 hän oli estämässä ydinsotaa Kuuban kriisissä. Kuusinen kuoli 17.5.1964 maksasyöpään ja sai kunniakkaan hautapaikan Kremlin muurissa.

Antero Uitto
Tietokirjailija

YLEISKATSAUS SUOMEN VAPAUSSOTAAN

Suomen vapaussota alkoi olosuhteissa, jotka näyttivät verraten epäedullisilta. Vihollisella - venäläisillä ja punaisilla - oli suuri ylivoima sekä aseistukseen että lukumäärään nähden; omat sotavalmistelut, aseiden hankinta, suojeluskuntien sotilaallinen järjestelytyö ja koulutus, olivat vasta alkuasteellaan.

Mutta ne valkoiset miehet, jotka olivat päättäneet ryhtyä vapaustaisteluun, olivat ajan kuluessa tammikuun loppupuoleen alkaneet tuntea yhdennentoista hetken olevan käsissä. He eivät nähneet enää olevan mitään valitsemisen varaa. Venäläiset ja punaiset valmistautuivat ratkaisevaan iskuun. Aloitetta ei saanut antaa viholliselle.

Tapahtumien sarja alkoi Karjalassa. Pienet, pelottomat suojeluskuntaosastot riisuivat tammikuun viimeisen viikon aikana aseista Sortavalan, Joensuun, Antrean ja Vuoksenniskan venäläiset varuskunnat, vallaten näiden asevarastot. Tammikuun 22. p:nä tehty rohkea yritys vallata puolisentuhatta miestä käsittävällä joukolla Viipuri ei sen sijaan onnistunut; vihollinen oli liian ylivoimainen. Tämä joukko pääsi lopulta monien seikkailujen ja taistelujen jälkeen Antreaan 29. p:nä. Tällöin oli Vuoksen linjalla kaikkiaan noin 950 aseistettua suojeluskuntalaista. Johtajina toimivat jääkärit olivat pyrkineet alusta pitäen säilyttämään asemat Vuoksen eteläpuolella, ja tällä seikalla tuli myöhemmin olemaan varsin suuri merkitys.

Vaasaan oli sillä välin saapunut valkoisten voimien ylipäälliköksi nimitetty kenraali Kustaa Mannerheim, jonka ensimmäinen suunnitelma tähtäsi Etelä-Pohjanmaan puhdistamiseen venäläisistä ja punaisista. Etelä-Pohjanmaata pidettiin sopivimpana ensimmäiseksi tukialueeksi, jolla varsinaisen armeijan luominen voitaisiin suorittaa. Ylipäällikkö oli, saapuessaan Pohjanmaalle tammikuun 19. p:nä, arvellut saavansa jonkin viikon aikaa välttämättömimpiä valmisteluja varten. Tässä suhteessa hän kuitenkin pettyi, ja vaikuttavana tekijänä oli juuri se kiihtymys, minkä Karjalasta saapuneet tiedot aikaansaivat Pohjanmaalla. Mutta myöskin vihollisen toimintaa silmälläpitäen alkoi ylipäälliköstä näyttää siltä, kuin oma aktiivinen toiminta, vastoin aikaisempaa suunnitelmaa olisi aloitettava viipymättä. Tiedettiin venäläisten valmistelevan lisävoimien lähettämistä Etelä-Pohjanmaalle - mm. puhuttiin 2 000 bolshevikkimatruusista. Tämä olisi merkinnyt vapaustaistelun tukahduttamista alkuunsa, joten ylipäällikkö päätti, että aktiiviseen toimintaan oli ryhdyttävä tammik. 28. p:n vastaisena yönä, jolloin etelään päin johtavat rautatie- ja lennätinyhteydet oli katkaistava, ja sen jälkeen eristettävä ja saarrettava tärkeimmät venäläiset varuskunnat, jotka sijaitsivat Vaasassa, Seinäjoella, Lapualla, Ylistarossa ja Ilmajoella. 25. p:nä ylipäällikkö antoi käskyt käytettävissä olevien voimien keskittämisestä eri kohtiin.

Kainuun sissit taisteluun lähdössä.

Vapaussodan ylipäällikkö oli tehnyt ensimmäisen suuren päätöksensä, rohkean, ehkäpä suorastaan uhkarohkean päätök-

sen, sillä tilanne ei ollut, kuten jo alussa huomautin, omiaan herättämään suuria toiveita. Olihan kysymyksessä toiminta monin verroin ylivoimaista vihollista vastaan. Mutta toiselta puolen ylipäällikkö oivalsi, ettei ollut muuta neuvoa kuin asettaa kaikki yhden panoksen varaan. Odottamisella ei näyttänyt siinä tilanteessa olevan mitään voitettavissa.

Tapahtumat tulivatkin osoittamaan, ettei tilanne olisi sietänyt päivänkään lykkäystä. Samana yönä, tammikuun 27. ja 28. p:n välisenä, jolloin Pohjanmaalla suoritettiin ylipäällikön suunnittelema ennenkuulumattoman rohkea kaappaus, tärkeimpien venäläisten varuskuntien yllättävä aseistariisuminen, alkoi pitkän ajan kuluessa huolellisesti suunniteltu punainen kapina yhteistoiminnassa venäläisten kanssa. Punaiset ja venäläiset saivat ennen pitkää valtaansa maan eteläosan sillä välin kun valkoiset puhdistivat ripeästi toimien muun osan maata. Oulussa käytiin tämän alkuvaiheen huomattavin taistelu.

Samalla kun Pohjois-Suomen puhdistus suoritettiin, oli ryhdyttävä varmistamaan etelään päin, sillä odotettavissa oli, että venäläiset ja punaiset ryhtyisivät lähiaikoina hyökkäämään pohjoista kohti. Erityisen tärkeä oli vasta valmistuneen Haapamäen-Pieksämäen -radan hallussapidon turvaaminen. Sen joutuminen vihollisen käsiin olisi katkaissut Länsi- ja Itä-Suomen välisen yhteyden ja siten tehnyt menestyksellisen sodankäynnin kyseenalaiseksi. Varmistus saatettiin ajoissa järjestetyksi; Vilppulan ja Mäntyharjun ”rintamat” muodostuivat. Vähitellen syntyi ensimmäinen, toistaiseksi katkonainen, rintamalinja Suomen halki.

Punaisille olivat sodan alkutapahtumat merkinneet pahaa pettymystä. Aloittaessaan tammikuun 28. p:nä kapinan he olivat pitäneet voittoa varmana luottaessaan venäläisten tehokkaaseen myötävaikutukseen. Valkoisten Karjalassa ja Pohjanmaalla aloittama yllättävä toiminta oli kuitenkin johtanut tilanteeseen, jota punaiset eivät olleet odottaneet. Heidän oli todettava, että edessä oli vielä varsinaisia sotatoimia, operaatioita ja taisteluja, joihin he eivät olleet lainkaan valmistautuneet, ja joihin valmistautumiseen valkoisilla oli monessakin suhteessa paremmat edellytykset.

Ketjussa Suodenniemellä. Etummaiseen sotilaaseen sattui kuolettava luoti heti valokuvan ottamisen jälkeen.

Mutta voimasuhde näytti toistaiseksi kuitenkin olevan punaisille edullinen; aseita ja ampumatarpeita oli saatu runsaasti venäläisiltä. Punaiset päättivätkin käyttää hyväkseen tilannetta, ja ryhtyivät helmikuun loppupuolella yleishyökkäykseen Pohjanlahden ja Päijänteen välillä sekä Karjalassa. Heikko ja katkonainen valkoinen varmistuslinja kesti kuitenkin kaikkialla tämän punaisen ns. ”helmikuun hyökkäyksen”. Ankarimmin saivat jääkärikapteeni Aarne Sihvon johtamat karjalaiset taistella. Antrean seuduilla olevia valkoisten asemia vastaan monin verroin ylivoimaiset venäläiset ja punaiset suorittivat todellisia massahyökkäyksiä, jotka vain äärimmäisin ponnistuksin saatiin torjutuiksi.

”Helmikuun hyökkäyksen” kuluessa kiteytyi valkoisen ja punaisen Suomen välinen rintamalinja lopullisesti. Se tuli kulkemaan suurin piirtein seuraavasti:

Ahlainen (Porin pohjoispuolella) – Pomarkku – Ikaalinen – Parkano – Ruovesi – Vilppula – Jämsä – Kuhmoinen – Lusi – Mäntyharju – Savitaipale – Joutseno – Antrea – Rautu – Laatokka. Valkoisella puolella suoritettiin ylipäällikön johdolla kuumeista järjestelytyötä. Olihan luotava hyökkäyskykyinen armeija, sillä punaisen rintaman murtuminen ja vihollisen nujertaminen edellyttivät hyökkäysoperaatioita ja hyökkäystaisteluja. Helmikuun 25. p:nä valkoinen armeija sai kouluttajansa ja mainiot johtajansa; jääkärit – yli 1 000 miestä – saapuivat silloin Vaasaan.

Akseli Gallen-Kallela kokoaa miehiä Vilppulassa Ruovedelle.

Valkoisen armeijan rivien alkaessa vähitellen taajeta ja järjestyä, saattoi ylipäällikkö, kenraali Mannerheim, ryhtyä suunnittelemaan omaa hyökkäystä. Punaisten helmikuun hyökkäys oli osoittanut vihollisen Länsi-Suomessa olevien rintamajoukkojen pääosan keskittyneen Vilppulaa vastaan. Kun punainen rintama sillä kohtaa muodosti pohjoiseen päin pistävän kiilan, päätti kenraali Mannerheim tuhota nämä huomattavat punaiset voimat samankeskisellä, saarrostavalla hyökkäyksellä. Tämän jälkeen oli punaisten tärkeä tukikohta Tampere vallattava.

Ylipäällikkö ryhtyi entisestään kiirehtimään hyökkäysvalmisteluja sen jälkeen kun Saksa oli ilmoittanut tulevansa lähitulevaisuudessa lähettämään Suomen hallituksen pyytämiä saksalaisia apujoukkoja valkoisten avuksi. Kenraali Mannerheim piti välttämättömänä, että suomalaiset ennen saksalaisten saapumista saavuttaisivat jonkun ratkaisevan voiton, koska muussa tapauksessa voisi käydä niin, että Suomi saisi vapautensa saksalaisten antamana lahjana.

Punaiset ehtivät kuitenkin vielä kerran edelle, aloittaen maaliskuun 9. p:nä uuden suurhyökkäyksensä, millä he lähinnä pyrkivät Haapamäen-Pieksämäen –poikkiradan valtaamiseen. Hyökkäyksen oli suunnitellut venäläinen yleisesikuntaeversti M. S. Svetshnikov, joka toimi punaisen ylipäällikön, Eero Haapalaisen, apulaisena. Päävoimat – noin 20 000 miestä käsittävä n.s. pohjoisarmeija – etenivät Pohjanlahden ja Päijänteen välissä. Hyökkäyksen painopiste oli jälleen radan suunnassa, joten ankarimmat taistelut tultiin käymään Ruoveden – Vilppulan – Mäntän rintamaosalla. Viikon verran punaiset hyökkäilivät, mutta eivät saavuttaneet missään huomattavampaa menestystä; useissa taisteluissa, kuten Kuhmoisten, Eväjärven ja Vaskiveden taisteluissa he kärsivät sen sijaan vaikeita tappioita.

Maaliskuun 15. p:nä alkoi vihdoin yllättäen valkoisten hyökkäys. Noin 14 000 miehen suuruisin voimin suoritettiin tämä valkoisen armeijan ensimmäinen suurrynnistys Näsijärven ja Päijänteen välisellä alueella. Vihollisen päävoimia ei tosin saatu saarroksiin Oriveden seuduilla, kuten oli toivottu, mutta punaisten rintama murtui joka tapauksessa täydellisesti, ja joukot kiiruhtivat pakokauhun vallassa Tampereelle, minne valkoiset saartoivat vihollisensa ylipäällikön taitavasti johtamien operaatioiden jälkeen. Veristen taistelujen jälkeen Tampere vallattiin huhtikuun 6. p:nä, jolloin noin 11 000 miestä käsittävä vihollisarmeija antautui.

Levähdyshetki Tamperetta kohti kuljettaessa.

Tämä ns. Tampereen-operaatio merkitsi vapaussodan ratkaisevaa käännettä. Aloite siirtyi valkoisille, joiden oman voiman tunto ja luottamus johtoon vahvistui tavattomasti. Punaisten pohjoisarmeija oli saatettu taistelukyvyttömyyden tilaan, punaiset olivat menettäneet tärkeän tukikohtansa, ja - ennen kaikkea - luottamuksensa voittoon. Kahden suurin toivein aloitetun suurhyökkäyksen täydellinen epäonnistuminen sekä Tampereen katastrofi masensivat punaisten joukkojen mielialan. Kun sitten vihdoin alkoi saapua tietoja saksalaisten maihinnoususta, valtasi epätoivo kapinaan ryhtyneiden mielet.

Valkoisten ylipäällikkö ryhtyi nyt valmistamaan toista, ja samalla lopullisesti ratkaisevaa suurhyökkäystä, joka oli suoritettava Karjalassa. Käyttäen hyväksi karjalaisten puolustamia asemia oli hyökkäysjoukot keskitettävä Vuoksen eteläpuolelle, sekä sieltä ryhdyttävä hyökkäykseen Viipuria kohti samalla kuin Viipurin-Pietarin -rata katkaistaisiin lähellä rajaa ja varmistus järjestettäisiin Venäjää vastaan. Raudun taistelussa huhtikuun 5. p:nä venäläisistä saavutettu loistava voitto oli tehnyt mahdolliseksi Vuoksen eteläpuolella pysymisen myöskin lähinnä Laatokkaa olevalla rintamaosalla.

Samoihin aikoihin kun valkoisia voimia alettiin ryhmittää hyökkäystä varten Karjalassa, olivat Hangossa ja Loviisassa huhtikuun 5.-7. p:nä maihin nousseet saksalaiset voimat aloittaneet toimintansa. Hangosta eteni kenraalimajuri von der Goltzin johtama 9 500 miehen vahvuinen divisioona Helsinkiä kohti punaisten tekemättä vakavampaa vastarintaa. Vasta pääkaupungin välittömässä läheisyydessä ja itse kaupungissa käytiin 12. ja 13. p:nä lyhyt, mutta kiivas taistelu, mihin myöskin saksalaiset merivoimat ottivat osaa.

Loviisasta eteni 2 500 miehen vahvuinen saksalainen osasto eversti von Brandensteinin johdolla Lahteen, joka vallattiin 20. p:nä erittäin vaikean taistelun jälkeen. Punaisten päävoimien yhteydet itään päin olivat siten katkaistut ja samalla olivat valkoiset Lahden luona ottaneet yhteyden saksalaisiin.

Nämä valkoisten joukot kuuluivat kenraalimajuri Wetzerin johtamaan n. 9 000 miehen vahvuiseen Länsiarmeijaan, joka toimi Pohjanlahden ja Päijänteen välisellä alueella, ja jonka piti yhteistoiminnassa saksalaisten kanssa puhdistaa Etelä-Suomi. Länsiarmeijan voimat olivat 19. p:nä yleisellä linjalla Pori – Lempäälä – Luopioinen. Kenraalimajuri Toll-Löfströmin komennossa olevan Itäarmeijan kaistana oli Päijänteen ja Laatokan välinen alue. 4 000 miestä oli Päijänteen ja Saimaan välillä, kun taasen päävoimat, noin 20 000 miestä, ryhmittyivät huhtikuun 20. p:ään mennessä Karjalaan, hyökkäystä varten Vuoksen linjalta edellä esitetyn suunnitelman mukaisesti.

Punaisia voimia komensi huhtikuun 10. p:stä lähtien diktaattori Kullervo Manner, jonka ensimmäisiä toimenpiteitä oli käsky perääntymisestä Kouvolan ja Kotkan seuduille, minne piti muodostaa uusi rintama liittyen Savossa ja Karjalassa oleviin punaisiin voimiin. Tämän suunnitelman toteuttamisen teki kuitenkin valkoisten ratkaiseva hyökkäys mahdottomaksi. 20. p:n paikkeilla punaiset päävoimat, noin 40 000 miestä, olivat alueella Riihimäki – Hämeenlinna – Lahti, kun taasen

Savossa ja Karjalassa oli yhteensä noin 25 000 miestä.

Tällainen oli suurin piirtein tilanne valkoisen Itäarmeijan aloittaessa hyökkäyksensä Viipuria kohti huhtikuun 20. p:nä. Eversti Ausfeldin johtama osasto eteni Raudusta Kivennavan yli Raivolaa, Terijokea ja Kuokkalaa kohti, saavuttaen 23. p:nä radan. Ankarimmin taisteltiin tällä rintamaosalla Raivolassa, joka joutui vasta 12-tuntisen taistelun jälkeen valkoisten haltuun. Viipurin ja Pietarin väliset yhteydet olivat siten katkaistut; Ausfeldin ryhmän tehtäväksi tuli nyt Kannaksen itäosan puhdistus ja varmistus itään päin, mistä yhä oli odotettavissa venäläisten hyökkäyksiä.

Punakaartilaisia erilaisissa varusteissa.

Kenraalimajuri Vilkmanin johdolla alkoi Itäarmeijan pääosan hyökkäys Heinjoen seuduilta 23. p:nä. Sitkeissä taisteluissa Talissa, Kämärällä ja Säiniöllä murrettiin punaisten vastarinta. 25. p:ään mennessä Vilkmanin voimat olivat saapuneet Viipurin välittömään läheisyyteen. Ylipäällikön antaman suunnitelman mukaisesti piti Viipurin pohjois- ja koillispuolella, linjalla Näätälä - Joutseno, olevien punaisten päävoimien perääntymistie kaupunkiin katkaista. Vilkmanin voimien piti hyökätä punaisten sivustaan ja saarrostaa ne sekä vallata yllättäen Viipuri samalla kun everstiluutnantti Sihvon johtamat voimat suorittaisivat rintamahyökkäyksen ja sitoisivat vihollisen. Punaiset onnistuivat kuitenkin välttämään saarrostuksen; kun Sihvon voimat 25. p:nä aloittivat hyökkäyksensä, olivat punaiset päävoimat jo aloittaneet perääntymisen Vilkmanin etenemisen uhatessa niiden yhteyksiä Viipuriin. Ratkaisutaistelu tultiin siten käymään Viipurin linnoitusalueella, minkä Sihvon voimat sulkivat lännestä päin ja Vilkmanin voimat pohjoisesta sekä idästä. Huhtikuun 29. p:nä ratkaisutaistelu päättyi; 12 000 vankia ja suuret sotatarvevarastot joutuivat valkoisten käsiin.

Sillä välin olivat Länsiarmeija ja saksalaiset voimat aloittaneet eri tahoilta hyökkäyksen punaista Länsiarmeijaa vastaan. Jouduttuaan saarroksiin punaiset yrittivät epätoivon vimmalla läpimurtoa Lahden luona sekä Hämeenlinnan luoteispuolella Alvettulan ja Lehdesmäen seuduilla. Äärimmäisen kiivaissa taisteluissa läpimurtoyritykset torjuttiin, ja punaiset pakotettiin toukokuun 2. ja 3. p:nä antautumaan Lahden ja Kosken seuduilla.

Suurehkoja punaisten voimia oli nyt jäljellä enää vain Kymenlaaksossa. Näitä voimia vastaan aloitti kenraalimajuri Linderin komentama uusi armeijaosasto toimintansa toukokuun 1. p:nä. Toukokuun 4. p:nä vallattiin Hamina ja Kotka, jolloin noin 9 000 punaista riisuttiin aseista.

Ihanana kevätpäivänä, toukokuun 16. p:nä, marssi maansa vapauttanut Suomen armeija suuren ylipäällikkönsä, kenraali Mannerheimin johtamana pääkaupunkiin väestön riemuitessa. Vapaussota oli siten päättynyt. Vihattu, vuosisatainen sortaja oli karkotettu maasta, ja ryssien villitsemät kansalaisemme, punaiset, olivat saaneet taipua itsenäistyneen, valkoisen Suomen tahtoon.

J.O. Hannula
– kirjoitus ja kuvat kuvateksteineen on julkaistu Lotta Svärd –lehdessä nro 7-8/1933

MARGARETHA BERGHELL 95 VUOTTA

Jatkosodan rintamalotta, vuorineuvoksetar Margaretha Berghell vietti syntymäpäiväänsä viime kesänä.

Syksyn saavuttua Kaaderilaulajien kvartetilla, everstiluutnantti Matti Ahtiainen, eversti Heikki Hult, everstiluutnantti Rainer Hannikainen, majuri Aarno Suorsa, ja Liisa Virangolla oli miellyttävä mahdollisuus käydä esittämässä onnittelut Margarethalle. Laulajat aloittivat serenadilla *Hän kulkevi kuin yli kukkien*. Maljan kohotuksen jälkeen kajahti *Jääkärin laulu*, sitten tunnelmoitiin laululla *Ilta skanssissa* ja vielä kuulimme herkän esityksen *Kaunehin maa*.

Komeat miehet uljaan suomalaisen naisen ympärillä – Valok. Liisa Viranko

Margaretha Berghell syntyi Turussa, kun hänen isänsä – sittemmin sotaväen päällikkö, kenraaliluutnantti Hugo Österman – toimi Porin rykmentin komentajana. Isä oli Saksassa opin saanut jääkäri. Oli luonnollista, että kodin perintönä Suomen vapauden vaalimisesta tuli tärkeä osa Margarethan elämässä. Sen jälki näkyy jo sotavuosien toimissa ja myöhemmin puolison rinnalla tämän työtehtävissä.

Päivänsankari, muotokuva isästä, jääkärilippu, jääkäripatsas ja laulajapoikien ojentamat ruusut – Valok. Liisa Viranko

Me Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistyksen jäsenet olemme monessa yhteydessä saaneet nauttia Margarethan iloisesta ja elämänmyönteisestä seurasta. Värikkäästi hän on kuvaillut sotaajan muistoja, kertonut erilaisista sattumuksista pitkän ja vaiherikkaan elämänsä varrelta.

Ihaillen, Liisa Viranko

Päivänsankari ja ihailija, 20 vuotta väliä – Valok. Matti Ahtiainen

VHSPY:N SYYSKOKOUS 2016

Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry:n syyskokous pidettiin tutussa Väestönsuojelumuseossa tiistaina 25.10.2016. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Erkki Pekki, joka varmoin ottein luotsasi kokouksen virallisen osuuden.

Yhdistyksen puheenjohtaja Jyrki Uutela esitti toimintasuunnitelman vuodelle 2017. Suunnitelma on luettavissa myös tässä lehdessämme. Siihen sisältyvästä taulukosta kannattaa jo nyt poimia kalenteriin kaikkien kunnianosoitusten päivämäärät, kellonajat ja paikat. Toivomme runsasta osanottoa jokaiseen tilaisuuteen.

Varainhoitaja Nina Schleifer kävi läpi oleellisilta osin talousarvioesityksen vuodelle 2017. Kuluvan vuoden aikana tilikauden alijäämä on erilaisten säästötoimenpiteiden johdosta supistunut noin 1 000 eurolla. Ennusteen mukaan koko vuoden alijäämä on noin 500 euroa. Varsinaisen toiminnan suurimmat kustannukset syntyvät jäsenlehden toimittamisesta, josta ei aiota luopua tulevanakaan vuonna. Perinneliiton jäsenmaksu nousee kolmesta eurosta neljään euroon per jäsen. Oman yhdistyksen jäsenmaksu säilyy entisellään 30 euron suuruisena eikä liittymismaksua peritä. Erkki Pekki muistutti, että vapaaehtoinen kannatusmaksu on edelleenkin mahdollinen. Talousarvioesityksessä päädytään 500 euron alijäämään.

Nykyisen puheenjohtajan Jyrki Uutelan kaksivuotinen toimikausi jatkuu vuoden 2017 loppuun saakka, joten puheenjohtajan valintaa ei käsitelty tässä kokouksessa. Yhdistyksen uusien sääntöjen mukaan hallitukseen valitaan 2-8 varsinaista jäsentä sekä 0-8 varajäsentä. Hallituksen jäsenten toimikausi on yksi kalenterivuosi. Hallitukseen päätettiin valita puheenjohtajan lisäksi 7 varsinaista jäsentä. Todettiin, että nykyiseen hallitukseen viime vuonna kaksivuotiskaudeksi valitut hallituksen jäsenet Ville-Veikko Kirvesmies, Sirkka Valkjärvi ja Juhani Virtanen jatkavat uudessa hallituksessa. Hallituksen muiksi jäseniksi valittiin Terttu Aho, Anton Eskola, Auni-Leila Eulenberger ja Juhani Pulkkinen. Yhdistyksen toiminnantarkastajiksi valittiin Kaarina Lindberg ja Eeva Lampén sekä varatoiminnantarkastajaksi Einari Aakenus. Onnea uusille luottamushenkilöille – edessä on työntäyteinen, mutta kiinnostava vuosi varautuessamme vuoden 2018 juhlallisuuksiin!

Syyskokouksen jälkeen katsoimme Väestönsuojelumuseon kokoelmiin kuuluvan 25 minuuttia kestävän dokumenttielokuvan jatkosodan suurpommituksista. Elokuva kirvoitti mielenkiintoisen keskustelun veteraaniemme keskuudessa.

Olli Vuorio oli talvisodan syttyessä vielä koulupoika. Sodan sytyttyä koulu keskeytettiin ja heidät vietiin Hietaniemen hautausmaalle lehdettömien puiden suojaan. Puolen päivän aikaan rehtori ilmoitti, että koulu on loppu ja sota on alkanut. Hän kehotti oppilaita hakemaan kirjat koulusta ja menemään kotiin. Kotiin mennessään Vuorio näki, kuinka Malminkadun puutalojen yläpuolella lensi 5-6 pommikonetta, jotka olivat niin alhaalla, että punatähdet näkyivät. Ensimmäisen jatkosodan suurpommituksen aikana Vuorio oli lomalla viestipataljoona V:stä Aunuksesta. Hän vietti yön Kasarminkadulla kellarissa, ja tunnelma oli pelottava: pommeja tuli sekä samaiseen taloon että vastapäiseen. Mitään ei nähnyt, vain räjähdyksiä kuului jatkuvasti. Kun 60 vuotta oli kulunut tästä tapahtumasta, Vuorio kävi kameran kanssa katsomassa, näkyykö paikalla vielä pommituksen kranaattien jälkiä – tallella olivat. Sodan jälkeen

Vuorio muisti lukeneensa jostakin kirjasta, että venäläinen eversti, joka oli ollut johtamassa pommituksia, tuli käymään Helsingissä luullen kaupungin olevan raunioina. *”Kerrotaan, että kun eversti totesi, että näin ei ole, hän otti rinnastaan hänelle myönnetyn kunniamerkin ja heitti sen menemään.”,* päätti Vuorio muistelutuokionsa.

Raili Louhisola kertoi olleensa kovimman pommituksen aikana Kalastajatorpalla IT-UK:n lopettajaisjuhlissa. Iltapuvuissaan oleva juhlaväki oli juuri istuutunut ruokapöytään, kun sireenit alkoivat ulvoa. Alkupalat jäivät pöytään, kun kaikki komennettiin alas kellariin. Kellari ei ollut pommisuoja vaan tavallinen kellari, josta näki suoraan ulos, ja siellä he joutuivat viettämään 12 tuntia - illasta klo 20:sta aamu kello 8:aan. Tämän jälkeen armeijan kuorma-autot veivät iltapuvuissaan värjöttelevät vieraat koteihinsa auton lavalla 40 asteen pakkasessa!

Erkki Pekki kertoi muutamaa vuotta vanhemman opiskelutoverinsa tarinan, joka kuulostaa kaskulta mutta on totta. Tuttava toimi IT-sotilaspojissa ja kertoi vääpelin antaneen IT-patterilla seuraavanlaisen koulutuksen: *”Älä mene tykin eteen – tulet kuuroksi. Äläkä myöskään mene taakse, mistä hylsy lentää – kuolet!”*

Lea Selin kertoi, että suurpommitusten muistoksi on tehty muistomerkki. Tähän Malmin hautausmaalla sijaitsevaan muistomerkkiin on kirjoitettu kaikkien Helsingin pommituksessa kuolleiden nimet. Pitkään etsittyään hän löysi siitä myös 6.2. pommituksissa kuolleen Sannitätinsä nimen.

Nina Schleifer

Arvostetut yhdistyksemme jäsenet Erkki Pekki, Lea Selin, Raili Louhisola ja Olli Vuorio kertoivat syyskokouksen päätteeksi omakohtaisia kokemuksia suurpommituksiin liittyen – Valok. Nina Schleifer

TOIMINTASUUNNITELMA VUODELLE 2017 (26. TOIMINTAVUOSI)

Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry. on Vapaussodan Perinneliitto ry:n jäsenyhdistys. Yhdistyksen tavoitteena on

1. vaalia vapaussotaan osallistuneitten tai muuten maamme vapauttamiseen myötävaikuttaneiden muistoa
2. harjoittaa maamme itsenäisyyteen liittyvää toimintaa: kerätä ja tallentaa historiallista aineistoa vapaussodasta, sen tarkoitusperistä ja taistelijoista
3. huolehtia siitä, että vapaussotaan ja itsenäisyyden säilyttämiseen liittyvät perinteet säilyvät ja leviävät yhä laajempien kansalaispiirien tietoisuuteen
4. hankkia yhteiskuntamme johdolta viimeistään satavuotisjuhlissamme 16.5.2018 täysi tunnustus vapaussodan merkityksestä Suomen itsenäisyydelle

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi toimimme vuonna 2017 seuraavasti:

1. Perinnetyö

- kunnianosoitukset ja kukkatervehdykset oheisen taulukon mukaan
- säilytämme Saksanniemen kahden sankarivainajan yhteishaudan Hietaniemessä edelleen mahdollisuuksien mukaan yhdistyksen hoidossa

Pvm	Kunnianosoitus
La 28.1. Tammisunnuntai	Hietaniemi, Saksanniemen hautapaasi klo 11.30
	Vanhankirkon puisto, valkoisten hautamuistomerkki klo 12
Pe 24.2. Viron itsenäisyyspäivä	Viron vapaussodassa kaatuneiden suomalaisten hautamuistomerkki klo 16
Ma 13.3. Talvisodan päättymispäivä	Mannerheimin patsaalla veteraanijärjestöjen lippulinna klo 9
Ke 12.4. Helsingin vapautuksen vuosipäivä	Vanhankirkon puisto, valkoisten hautamuistomerkki klo 12
	Vanhankirkon puisto, saksalaisten hautamuistomerkki klo 12
To 27.4. Veteraanipäivä	Mannerheimin patsaalla veteraanijärjestöjen lippulinna klo 10
Ti 16.5. Vapaussodan päättymisen muistopäivä	Hietaniemi, vapaussotureiden sankarihaudat (kortteli 22) klo 11.30
	Hietaniemi, Saksanniemen hautapaasi klo 11.35
	Vanhankirkon puisto, valkoisten hautamuistomerkki klo 12
	Vanhankirkon puisto, saksalaisten hautamuistomerkki klo 12
Su 21.5. Kaatuneiden muistopäivä	Vanhankirkon puisto, valkoisten hautamuistomerkki klo 12
Su 6.8.	Ruth Munckin muistotilaisuus Hausjärvellä
Pe 17.11. Saksanniemen retki	Kunniakäynti Porvoon Saksanniemen vainajien muistomerkillä
	Kunniakäynti Porvoon tuomiokirkon vieressä sijaitsevalla vapaussodan muistomerkillä
To 30.11. Talvisodan alkamispäivä	Mannerheimin patsaalla veteraanijärjestöjen lippulinna klo 9
Ke 6.12. Itsenäisyyspäivä	Hietaniemi, vapaussotureiden sankarihaudat (kortteli 22) klo 11.15
	Hietaniemi, Saksanniemen hautapaasi klo 11.30
	Vanhankirkon puisto, valkoisten hautamuistomerkki klo 12
Su 24.12. Jouluaatto	Vanhankirkon puisto, valkoisten hautamuistomerkki klo 12

2. **Tiedottaminen**
   - julkaisemme neljä kertaa vuodessa yhdistyksen lehteä, Vapaussodan Perintöä, jossa myös yhdistyksemme jäsenet ja veteraanit saavat äänensä kuuluviin
   - avustamme aihealueen kirjoituksin kattojärjestömme lehden, Vapaussoturin, toimituskuntaa
   - ylläpidämme yhdistyksen internetsivustoa www.vapaussodanperintö.fi, jossa myös kiteytämme yhteisen käsityksemme Suomen itsenäistymisestä mm. Täsmätietoa vapaussodasta –koosteen avulla
   - osallistumme aktiivisesti yhteiskunnassa käytävään vapaussotaan liittyvään keskusteluun esimerkiksi lehtien keskustelupalstoilla hyödyntäen em. tietopakettia

3. **Yhdistyksen järjestämät tilaisuudet ja muut kokoontumiset**
   Vuosi 2017 on Suomen itsenäiseksi julistamisen 100-vuotisjuhlavuosi ja Mannerheimin syntymän 150-vuotisjuhlavuosi. Nämä merkkitapahtumat näkyvät lounasluennoillamme ja muussa ohjelmassa:
   - Tammisunnuntain juhlaa vietämme 28.1.2017
   - järjestämme Osrobotniassa kevätkaudella helmi- ja maaliskuussa sekä syyskaudella loka- ja joulukuussa kuukausilounastilaisuudet
   - vierailemme huhtikuussa Mannerheim-museossa
   - vapaussodan päättymistä juhlistamme 16.5.2017 kohottamalla maljan itsenäisen Suomen kunniaksi
   - osallistumme Vapaussodan Perinneliiton kesäpäiville ja liittokokoukseen, jotka järjestetään Panssariprikaatin tiloissa Parolannummella 20.-21.5.2017
   - kevät- ja syyskokousten yhteydessä kuulemme yhdistyksen jäsenten pitämiä esityksiä
   - elokuussa osallistumme Ruth Munckin muistotilaisuuteen Hausjärvellä ja marraskuussa Saksanniemen kahakan muistotilaisuuteen Porvoossa
   - kevätretken järjestämme toukokuussa Lottamuseoon Tuusulaan ja syysretken marsalkka Mannerheimin syntymäkotiin Louhisaaren kartanoon
   - itsenäisyyspäivänä sytytämme kynttilän jokaiselle haudalle vapaussotureiden sankarihautaalueella

4. **Vapaussodan valtakunnallinen satavuotisjuhla vuonna 2018**
   - olemme aktiivisesti mukana järjestämässä Vapaussodan Perinneliiton kanssa vapaussodan valtakunnallista satavuotisjuhlaa Finlandia-talossa 16.5.2018
   - valmistelemme helsinkiläisten vapaussodan muistomerkkien yhteyteen lisättävää kalpaa, jossa on päivämäärä 16.5.2018 sekä teksti: *”Jälkipolvet kiittävät vapaussodan sankareita - Frihetskrigets hjältar tackas av eftervärlden”*

Kutsu

Akateemisen Karjala-Seuran 95-vuotissymposium

Keskiviikkona 22.2.2017 kello 10 - 15
Ostrobotnia, Museokatu 10, Helsinki

Heimosodat ja Tarton rauha
Mikko Uola

Akateemisen Karjala-Seuran saavutukset
Sampo Ahto

Jatkosodan aikainen Itä-Karjalan sotilashallinto
Ilmari Hakala

Kahvi- ja keskustelutauko

Akateemisen Karjala-Seuran henkinen perintö
Jyrki Vesikansa

Perinneyhdistyksen sotien jälkeinen heimoveteraanityö
Pasi Koskenranta

AKS-aseveljen tervehdys

Tilaisuus on avoin.
Vaatesäilytyksestä ja kahvitarjoilusta peritään 10 € paikan päällä.
Tarjoilun vuoksi toivotaan ennakkoilmoittautumista
(matti.rajasaari@gmail.com tai 040-8469398) mieluiten sähköpostilla.
Symposiumin jälkeen päivällinen omakustanteena Ostrobotnian ravintola Manalassa, myös tähän ennakkoilmoittautumiset. Yhteislaskutuksen vuoksi päivällisen maksu 42 € suoritetaan perinneyhdistyksen tilille FI61 1470 3000 2337 86.

Lämpimästi tervetuloa historiaa kuulemaan ja perinteitä kunnioittamaan.

Akateemisen Karjala-Seuran Perinneyhdistys ry.
Hallitus

Arkipuku

Akateemisen Karjala-Seuran Perinneyhdistys

Kevään 2017 kuukausiesitelmät

16.1.2017	*Seppo Willgren*	*Bertil Förbom ja jääkärit (huomio päivä!)*
22.2.2017		*Akateemisen Karjala-Seuran 95-v symposium (katso erillinen ilmoitus!)*
21.3.2017	*Jussi Nuorteva*	*AKS:n arkistot (vuosikokousesitelmä)*
18.4.2017	*Kaija Vesala*	*Suomen lotat ja lottaperinne.*

Luennot pidetään Ostrobotnialla, Museokatu 10, Helsinki. Tilaisuudet alkavat kello 17.00, ovat avoimet, eivätkä edellytä ennakkoilmoittautumista. Salivuokra 3 € peritään kokouksen alkaessa.

Tervetuloa!
Hallitus

Arvoisat vapaussodan perinteen vaalijat,

Tervetuloa 26. sotilasperinteen näyttelyyn Nurmijärvelle, jonka aiheena on **Vapaaehtoinen maanpuolustus Suomessa 1918-1945**. Näyttelyyn on koottu mm. Suojeluskuntien ja Lotta-Svärdin merkkiheraldiikkaa sekä henkilöhistorioita.

Näyttely on avoinna **Nurmijärven kunnan valtuustosalissa** (Keskustie 2, Nurmijärvi) **lauantaina 3.12.2016 klo 11-18** ja **sunnuntaina 4.12.2016 klo 10-18**

Näyttely on maksuton ja yleisölle avoin, ja siellä on opastus koko näyttelyn ajan. Tilaisuudessa on myös mahdollisuus tukea Veteraanityötä.

Ystävällisin terveisin

Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry:n jäsen
Hannu Lakee

Vie vapauden ja itsenäisyyden viestiä eteenpäin tuleville sukupolville.

Tilaa Vapaussoturi!
Yhteydenotot puh.
(03) 223 0845

Jääkärikenraali Väinö Valve -kunniamitali
julkistaminen 28.12.1994 – Väinö Valve 99 v

- kuvanveistäjä Heikki Niemisen suunnittelema
- 2. painos 2016 – 100 kpl (Kultakeskus)
- myyntihinta 100 €
- tiedustelut Vapaussodan perinneliitosta

TAMMISUNNUNTAIN JUHLA

Tervetuloa juhlistamaan Tammisunnuntaita perinteisin menoin
*lauantaina **28.1.2016 klo 13***
Ostrobotnian Chydenius-kabinettiin

Juhlaesitelmän pitää emeritusprofessori Reijo Pajamo
aiheenaan Sam Sihvo ja Jääkärin morsian.
Juhlan kuoromusiikista vastaa Kaaderilaulajien kvartetti.

Menu

Alkumalja

Skagen Maalahden limpulla

Prässättyä häränrintaa, valkosipuli-punaviinikastike,
rosmariiniperunaa ja kasviksia

Petits fours
Kahvi/tee

Tumma puku, kunniamerkit

Ilmoittautumiset** Sirkka Valkjärvelle **20.1.2016 mennessä
puhelimella 050 432 0838 tai sähköpostilla sirkka.valkjärvi@gmail.com

*Illallisen hinta (pöytiin tarjoilu) **40 €** maksetaan yhdistyksen*
*Nordean tilille **FI45 1299 3000 0798 81** viitenumerolla **30106***

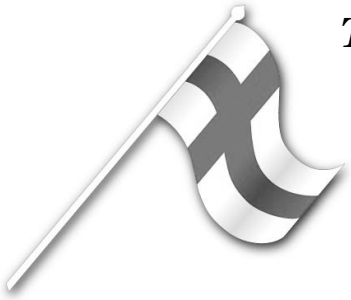

Toivotamme kaikille lukijoillemme
juhlavaa itsenäisyyspäivää,
rauhallista joulua ja
mitä parhainta uutta vuotta!

Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry:n hallitus

Puheenjohtaja Jyrki Uutela
s-posti: vapaussota.helsinki@gmail.com

Varapuheenjohtaja Juhani Virtanen
s-posti: juhani.virtanen@pp9.inet.fi

Sihteeri Juhani Pulkkinen
s-posti: juhani.pulkkinen@saunalahti.fi

Jäsen Terttu Aho *(1.1. alkaen)*
s-posti: terttu.aho@pp1.inet.fi

Jäsen Anton Eskola
s-posti: anton.eskola@alumni.helsinki.fi

Jäsen Auni-Leila Eulenberger *(1.1. alkaen)*
s-posti: auni-leila.eulenberger@kolumbus.fi

Jäsen Ville-Veikko Kirvesmies
s-posti: kirvesmies.schmarden27@gmail.com

Jäsen Sirkka Valkjärvi
s-posti: sirkka.valkjarvi@gmail.com

Jäsen Liisa Viranko *(31.12. asti)*
s-posti: liisa.viranko@salnet.fi

***

Lisäksi hallituksen kokouksessa puheoikeutta voivat käyttää

Kunniapuheenjohtaja Uolevi Langinmaa
s-posti: ubu@elisanet.fi

Varainhoitaja Nina Schleifer
s-posti: vapaussota.helsinki@gmail.com

Varainhoitaja tiedottaa

Yhdistyksen jäsenmaksun voi maksaa oheisella tilisiirtolomakkeella. Jäsenmaksun maksutilanteen voi tarkistaa lehden takakanteen tulostetusta osoitekentästä, johon on merkitty vuosiluku siltä vuodelta, jonka osalta maksu on maksettu. Jos merkintä on 1, 2 tai 3, on henkilö jäsenmaksuvelvollisuudesta vapaa. Uuden jäsenen kohdalla on merkintä – ja jäsenmaksu on suoritettava. Maksu on 30 € sekä vuodelta 2016 että vuodelta 2017. Ylimääräiset kannatusjäsenmaksut ovat erittäin tervetulleita.

Saajan tilinumero Mottagarens kontonummer	IBAN FI45 1299 3000 0798 81	BIC	
Saaja Mottagare	Vapaussodan Helsingin seudun perinneyhdistys ry.	Jäsenmaksu vuodelta 2017	
TILISIIRTO. GIRERING Maksajan nimi ja osoite Betalarens namn och adress			
Allekirjoitus Underskrift		Viitenumero Ref. nr	36003
Tililtä nro Från konto nr		Eräpäivä Förfallodag	Euro 30 €

TULEVAA OHJELMAA

To 17.11. Perinteinen käynti Porvoon Saksanniemessä
Yhteiskuljetus bussilla (hinta 25 € / henkilö) lähtee Marskin patsaalta **klo 10.45**. Bussikuljetus toteutuu, mikäli lähtijöitä on 25, muuten liikumme kimppakyydeillä. Kunnianosoitus Järjestyslipuston muistokivellä *(Saksalantie 257)* **klo 12**, sen jälkeen kunnianosoitus Vapaussodan muistomerkillä Porvoon tuomiokirkon pihalla. Omakustanteisen lounaan nautimme Porvoossa – tarkemmat tiedot ilmoittautumisen yhteydessä. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838) viimeistään perjantaina 4.11.

Ke 30.11. Talvisodan alkamispäivän kunnianosoitus Mannerheimin patsaalla klo 9

Ti 6.12. Itsenäisyyspäivän kunnianosoitus Hietaniemessä klo 11.30 ja Vanhankirkon puistossa klo 12

Ti 13.12. Joululounas sekä luento Ostrobotnian Chydenius-kabinetissa klo 12.30: Viipuri vapaussodassa
Everstiluutnantti director cantus Matti Orlamo välittää meille muutamien viipurilaisten henkilöiden muistikuvia vuosilta 1917-1918. Joululounaalla (á 28 €) on alkuruokana lohta, silliä ja silakkaa perunoiden ja rosollin kera, pääruokana kinkkua ja perinteisiä joululaatikoita tykötarpeineen ja lopuksi kahvia/teetä. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838 tai s-posti sirkka.valkjärvi@gmail.com) viimeistään perjantaina 9.12.

La 28.1. Tammisunnuntain kunnianosoitukset klo 12
Tammisunnuntaina kokoonnumme kunnianosoituksiin Vanhankirkon puistossa.

La 28.1. Tammisunnuntain juhla klo 13
Vietämme Tammisunnuntain juhlaa Ostrobotniassa. Juhlapuheen pitää emeritusprofessori Reijo Pajamo aiheenaan Sam Sihvo ja Jääkärin morsian, ks. kutsu ja ilmoittautumisohjeet sivulla 26.

Ti 14.2. Lounasluento Ostrobotnian Chydenius-kabinetissa klo 12.30: Marski ja hänen varjonsa
Filosofian tohtori Keijo K. Kulha kertoo marsalkka Mannerheimin ja jalkaväenkenraali Rudolf Waldenin yhteistyöstä ja ystävyydestä, joka alkoi vapaussodan aikana. Ilmoittautumiset Sirkka Valkjärvelle (puh. 050 432 0838) viimeistään perjantaina 10.2 .